

Intimiteit en missie van Alphonso de Liguori een gepassioneerd man

De persoon binnenstebuiten gekeerd

Edinburgh is de gastheer van het grootste internationaal kunstenfestival ter wereld. Elk jaar komen honderdduizenden mensen naar de stad om eraan deel te nemen en gedurende een maand wordt het leven er helemaal gedomineerd door kunst, muziek, toneel, komedie en dans. In mijn Redemptoristische parochie probeerden we iedere week verschillende evenementen aan te bieden, hopen de festivalgangers aan te spreken en hen iets waardevols aan te bieden. In 2008 was er het evenement “ De biecht is goed voor de ziel”. De advertentie in het officiële programma luidde: “De biecht is goed voor de ziel. Belast met een schuldgevoel? Nood om je hart uit te storten? Biecht bij een ervaren, katholiek priester. Open voor ieder geloof en ongeloof.” Journalisten merkten de advertentie op en het nieuws omtrent ons evenement ging letterlijk de wereld rond. We waren op radio en televisie in Europa, Afrika en Australië. Dit was publiciteit waar festivalorganisators duizenden ponden voor zouden betalen.

Wat was de oorzaak van al die interesse? De meeste katholieken gaan nog zelden naar de biecht. Waarom was de wereld buiten de kerk zo gefascineerd? Ik denk dat het antwoord hierop te vinden is in de virtuele dood van onze privacy, het verdwijnen van geheimhouding. In onze tijd van Twitter, Facebook, blogs, smart-phones met video camera's, Wikileaks, Big Brother stijl reality televisie, met camera's in de slaapkamer, badkamer, living en elke andere kamer; waar seks, ooit iets privé en verborgen, nu virtueel bereikbaar is op elke computer. De gedachte om je ziel bloot te leggen voor een vreemde, je schaamte en angsten te delen met iemand die gebonden is aan geheimhouding, fascineert. Wanneer alles maar voor het grijpen ligt, wanneer seks gemeenschappelijk goed geworden is als nooit voorheen, wanneer Oprah en Jerry Springer en vele anderen, van ons leven een circusachtig schouwspel maken, is intimiteit dan nog mogelijk? Wat is intimiteit eigenlijk? En wat kunnen we leren van het leven en de spiritualiteit van Alfonsus Liguori?

Alfonsus was een man van het hoofd, een intellectueel, die meer dan honderd boeken schreef, waaronder zijn Moraaltheologie, zijn magnum opus. Maar hij was evengoed een man van het hart, gepassioneerd, meelevend, een man overweldigd door de liefde van God. Het is door ons te concentreren op het hart van Alfonsus dat we echt kunnen begrijpen wie hij was, de congregatie van de redemptoristen die hij stichtte en zijn blijvende gave aan de kerk.

Ik wil vier aspecten van zijn vroomheid belichten, en de rode draad die erdoor loopt: de kribbe, het kruis, de eucharistie en het gebed.

De kribbe – intimiteit als bereikbaarheid (beschikbaarheid).

Over de menswording, waarbij God onze menselijke natuur aannam, schrijft Alfonsus:

” De Zoon van God maakte zichzelf klein, om ons groter te maken”.

Gods liefde is zo immens dat hij zichzelf kan ledigen, tot op ons niveau komen, deelnemen aan ons bestaan om ons op te richten. Alfonsus ziet dat Gods motivatie

met de schepping en zijn blijvend engagement, liefde is. Deze liefde is extreem: God geeft zichzelf als ultieme gave. Dit geeft ons een eerste inzicht in Alfonsus' denkbeeld over God, een eerste aanwijzing omtrent wat intimiteit is: intimiteit veronderstelt **zelfgave**: in alle vrijheid jezelf geven aan een ander, met alle risico's die zoiets inhoudt. Als je jezelf geeft, krijgt de ontvanger de kans zichzelf op zijn (haar) beurt te geven; zoals Alfonsus zegt:

"Hij heeft zichzelf aan ons gegeven, opdat wij onszelf aan Hem kunnen geven. Hij is gekomen om ons zijn liefde te tonen, zodat wij haar met onze liefde kunnen beantwoorden. Laten wij Hem met genegenheid ontvangen. Laten we Hem beminnen en tot Hem onze toevlucht nemen in onze nood".

Intimiteit, volgens Alfonsus, houdt **wederkerigheid** in: het gebeurt waar wezens zich rustig voor elkaar openen, waar er eenheid van geest is. Als er enige twijfel is omtrent de liefde die Alfonsus heeft voor God, of de liefde die God voor hem heeft, lezen we:

"Kortweg, indien we verlangen naar de onovertroffen gave van Gods liefde, Hij is gekomen om onze harten in vuur en vlam te zetten; en bovenal, met dit doel voor ogen is hij een kind geworden, Hij heeft ervoor gekozen zichzelf aan ons te tonen als iemand die onze liefde waard is, daar Hij arm en nederig was, om alle angst van ons weg te nemen, en onze genegenheid te winnen."

Alfonsus gaat verder. St. Peter Chrysologos citerend, zegt hij dat onze verlosser op vele verschillende wijzen trachtte onze liefde te winnen. God, die onveranderlijk is, verschijnt nu eens als een kind in een stal, dan als een jongen in een atelier, of als een crimineel op het schavot en dan weer als brood op het altaar. In deze verschillende gedaantes toont Hij zich aan ons; maar in welke hoedanigheid ook, altijd als een liefhebbend iemand. Dat is straffe kost! Dit is de context waarin Alfonsus ons leert wat bidden is: het is een gesprek tussen geliefden, die stapelverliefd zijn op elkaar, zot van elkaar. Het is alsof God tot ons zegt:

"Jij was nog niet in wereld... en ik hield reeds van jou. Al sinds ik God ben, hou ik van jou; zolang ik al van mezelf hou, hou ik van jou."

Een laatste aspect van "de kribbe" wil ik hier vermelden (alhoewel er nog veel meer kan gezegd worden). De kribbe toont de *toegankelijkheid* van God. Schrijvend over het bezoek van de wijzen, zegt Alfonsus:

"Bij het binnengaan in die verblijfplaats, eigenlijk een stal voor de beesten, voelen ze een inwendige vreugde en hun harten gaan uit naar dit kind. Dat stro, die armoede, het geschrei van hun kind-redder, zijn alle liefdespijlen naar hun verlichte harten. Ja, kind Jezus, hoe meer ik u zie als de nederige en arme, hoe meer ik geraakt word door uw liefde."

Het kruis - intimiteit als kwetsbaarheid

Door zich te openen voor ons door zijn menswording, werd God kwetsbaar, volgens Alfonsus. In zijn uitvoerig schrijven over het lijden en de dood van Jezus, verkent Alfonsus het mysterie van Gods liefde, die geen groter bewijs kan leveren. Hoe kunnen wij God genoeg beminnen, wetend hoe zeer Hij ons heeft liefgehad? Hoe kunnen wij die liefde voldoende beantwoorden? De bekendste gebeden van Alfonsus, nog volop in gebruik in de katholieke kerk, zijn die van de staties van de

kruisweg: veertien meditaties tijdens Jezus'laatste reis doorheen de straten van Jeruzalem naar de plaats van de kruisiging en begrafenis.

Na elke statie wordt hetzelfde gebed herhaald:

“Ik hou van u, Jezus, mijn liefde boven alles; met heel mijn hart heb ik berouw omdat ik u beledigd heb. Laat niet toe dat ik nog van u gescheiden word. Geef dat ik altijd van u mag houden, en doe dan met mij wat u wil.”

Dit is het voornaamste voor Alfonsus: oprechte liefde voor God leidt tot bekering, een andere levenswijze, de ander tegemoetkomen. Intimiteit veronderstelt *open staan voor verandering*. Bekering is tegelijk een momentopname en een voortdurend, dagelijks, zich keren naar God. In die relatie kan hij zeggen dat hij nooit van God wil gescheiden worden, het voorwerp van zijn liefde en verder, dat hij helemaal ter beschikking staat van God: doe met mij wat je wil. Wat de menswording betreft, Alfonsus beschrijft helder wat God heeft gedaan: zijn weergave van het lijden en de dood van Jezus zijn vaak bloedig en akelig, iets in de lijn van de beelden in Mel Gibsons “The Passion of Christ”. Maar het heeft een bedoeling, het is de sleutel voor Alfonsus' benadering van het gebed.

Mediteren over het lijden en de dood van Jezus, het zich wentelen in de gruwel ervan, zou ons moeten vervullen met dankbaarheid en liefde voor God. In ons hoofd weten we dat we God passioneel kunnen beminnen. Het gebed van Alfonsus is een gebed vol tederheid, het is emotioneel; en omdat het emotioneel is, geworteld in affectie, is het ook populair. Intimiteit gaat over gevoelens, en heeft met het hart te maken.

De eucharistie - intimiteit als verbinding

Tot ieder mens die bij Jezus komt in de eucharistie, spreekt Jezus de woorden van de geliefde uit het 'Hooglied': 'Sta op, haast je, mijn geliefde, mijn schoonheid, en kom'.

O ziel die bij mij komt, sta op uit je ellende; ik ben hier om je te verrijken met mijn genade. Haast je, kom dichterbij, wees niet bang van mijn majesteit, die zich vernedert in dit sacrament, om alle angst van je weg te nemen, en je te inspireren met vertrouwen. Mijn liefde, mijn nooit meer vijand, wees altijd mijn geliefde; want ik hou van u en jij houdt van mij. Mijn schoonheid, mijn genade heeft je mooi gemaakt. Kom en verbind je met mij, en vraag in vertrouwen wat je ook wil.

In deze meditatie over het heilig sacrament, zien we Alfonsus op zijn passioneelst, zijn taal is hier het intiemst, zijn liefde voor God en zijn bewustzijn van Gods liefde voor hem worden onthuld in geuren en kleuren. Hij gebruikt de taal van hofmakerij, van verleiding, verloving - zelfs “pillow-talk”. Alhoewel we in de eenwording met Christus in de eucharistie Jezus zien als voedsel, beschrijft hij die eenwording als een een-worden van geliefden. In de eucharistie is Jezus altijd beschikbaar, levend tussen mensen, verlangend naar hun nabijheid.

In één gebed schrijft Alfonsus:

”Mijn heer Jezus Christus, die uit liefde voor de zondaar, dag en nacht in dit sacrament blijft, wachtend, roepend en verwelkomend allen die u komen bezoeken...”

Hij merkt op dat zoals de goddelijkheid van Jezus verborgen bleef bij zijn menswording, zo ook is zijn menselijkheid verborgen in de eucharistie; maar
“ook al verbergt God zijn aangezicht in dit sacrament, Hij onthult zijn liefde”.

In al zijn glorie verschijnen zou voor ons te ontzagwekkend zijn om hem te durven benaderen, maar als brood is Jezus bereikbaar; en brood eten we, we zoeken verbinding met hem, intimiteit. Een laatste reflectie over de eucharistie: Alfonsus schrijft:

“Mijn ziel, stel je helemaal open. Al het goede komt van Jezus en hij bemint je. Je mag grootse dingen van de Heer verwachten, want aangespoord door liefde, is Hij één en al liefde voor jou. Ja, mijn lieve Jezus, mijn hoop, ik vertrouw op uw goedheid, dat u in het geven van uzelf in mijn armzalig hart de mooie vlam van uw pure liefde zal doen ontvlammen, en een echt verlangen om u welgevallig te zijn; zodat ik van nu af aan niets anders meer verlang, dan uw wil te doen”.

Gebed - intimiteit als gesprek

Over zijn klein boek ‘Gebed - het grote middel tot redding en voltooiing’ schreef Alfonsus:

“Ik geloof niet dat ik ooit een nuttiger boek dan dit geschreven heb, waarin ik spreek over gebed als een noodzakelijk en zeker middel om gered te worden, en alle genade die hiervoor vereist is. Indien het in mijn macht lag, ik zou er een kopie van sturen naar elke katholiek in de wereld, om hem te overtuigen van de absolute noodzaak om te bidden om gered te worden.”

Het is in gebed dat intimiteit met God tot stand komt; het is in het delen van Gods leven dat mensen gered worden. Gebed is voor Alfonsus het dankbare antwoord op Gods overvloed aan liefde, het is een gesprek tussen geliefden, het is het hart en de bron van intimiteit met God. De eerste aanbeveling van Alfonsus inzake gebed is dat we tot God bidden alsof we spreken met een vriend; niet met formules, niet angstig, niet bang dat we niet gehoord zullen worden. Neen, we spreken met een vriend.

Ons gebed omvat lof. Volgens Alfonsus is lof: God eren voor wie Hij is, niet voor wat Hij heeft gedaan. Wij loven God gewoon omdat Hij God is. In het danken, roepen we zijn daden op, Gods goedheid, Zijn barmhartigheid en Zijn liefde. In beide gevallen worden we uit onszelf opgetild (extase), ondergedompeld in iets oneindigs, in de Oneindige. Over de noodzaak aan gebed laat Alfonsus geen twijfel; wie bidt wordt zeker gered; wie niet bidt is zeker vervloekt. In het gebed zijn we verbonden met de bron van leven; als we onszelf afsnijden van de bron van leven, leven we niet.

Hoe meer we spreken met God, hoe meer we verlangen met Hem te spreken; hoe meer de honger naar gebed in ons groeit. Dan maakt Alfonsus een onderscheid in soorten gebed. Hij zegt

*“door meditatie zien wij wat we willen;
door gebed ontvangen wij wat we willen”.*

We leren Gods wil kennen en richten er ons leven naar.

Alfonsus en het herstel van intimiteit

In zijn geschriften wil Alfonsus niet zozeer informatie doorgeven maar *kennis*. Het verschil ligt in het doel van zijn schrijven (mensen naar God brengen), de energie om te schrijven (het besef van Gods liefde en de pastorale ervaring van waaruit hij schreef). Hij was geen academische theoloog, maar een vurige, ervaren pastor. Kunnen we reflecteren over ons levensproject, het doel dat we beogen (meditatie) en dat doel bereiken (gebed)?

Durven we echt open zijn naar anderen toe (bereikbaarheid)? Niet totaal uitgeschud, “web-cammed”, ons leven ontvouwd in ’t wilde weg, maar durven we ons rustig openen voor de ander, delen wat kostbaar is met hem of haar omdat we weten dat het veilig is; we nemen het risico ons helemaal te laten kennen, maar tegelijkertijd zijn we vol vertrouwen omdat we ons bemind weten. Als we zoiets meemaken met God, wordt het een natuurlijke houding met mekaar.

Intimiteit als kwetsbaarheid betekent dat we de wereld bekijken, het lijden, de tekorten, de uitdaging, het verzoek, de nood; we laten ons raken, ook al weten we niet wat er van ons zal gevraagd worden. Wij zijn niet langer veilig, maar kwetsbaar. Omdat we geloven in Alfonsus’zienswijze, laten we de roep van hen die niet gehoord worden echoën in ons hart, om ons te ontroeren, om ons te veranderen. Door ons te laten inspireren door Alfonsus zijn we gericht op eenwording, harmonie, verzoening, vrede. We kijken verder dan verdeeldheid. Door onze diepe eenheid met God en in God voelen we onvrede in onszelf waar twist en verdeeldheid is, want in ’t beste geval zie ik mijn buur als mijn concurrent en in ’t slechtste geval als mijn vijand. Wij verlangen naar eenheid met God, in waarheid en liefde en we streven naar hetzelfde met elkaar.

We onderschrijven het tweelingproject van meditatie en gebed, wetend wat onze diepste noden en verlangens zijn, op God vertrouwend om ze te lenigen. Hier laten we onze autonomie los, wat antimodern is en beangstigend. We zoeken onvermijdelijk partners in deze intimiteit die het evangelie ons aanreikt: wat we ontdekt hebben is zo goed dat elke persoon met wie we dit delen, in de dynamiek stapt van dit goede nieuws, een onnoemelijk groot onderdeel van het reddingsverhaal, dat een stem krijgt.

Met Alfonsus hanteren we een andere waardeschaal; wij kijken niet op de eerste plaats naar macht, titel, weelde of invloed, we kijken eerder naar hen die niet het nodige hebben om te leven; zij die over het hoofd gezien worden; zij die aan de rand leven; zij die slecht behandeld worden door de kerk en de wereld; zij die het goede nieuws nooit zouden horen; zij die ons niet kunnen bereiken, naar wie wij moeten gaan.

We zien heel duidelijk onze geestelijke armoede, onze nood aan vergeving, ons gevoel van minderwaardigheid, van uitsluiting, en dus willen we anderen als ons gelijken zien, want inderdaad iedere broer en zus die leeft is ons gelijke. Gods liefde heeft zo onze gedachten, onze verbeelding en zelfs onze dromen doordrongen, dat we de wereld kunnen zien zoals Alfonsus de wereld zag. Of dat is op z’n minst ons doel.